

Juuso Raitio

Ensivasteiden täydennyskoulutus- suunnitelma Satakuntaan

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sairaanhoidtaja YAMK

Ensihoidon kehittäminen ja johtaminen

Opinnäytetyö

29.4.2022

Tekijä	Juuso Raitio
Otsikko	Ensivasteiden täydennyskoulutussuunnitelma Satakuntaan
Sivumäärä	30 sivua + 3 liitettä
Aika	29.04.2022
Tutkinto	Sairaanhoitaja YAMK
Tutkinto-ohjelma	Ensihoidon kehittäminen ja johtaminen
Ohjaajat	Yliopettaja Iira Lankinen Kenttäjohtaja Katri Laaksonen
<p>Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena oli kehittää täydennyskoulutussuunnitelma Satakunnan ensivasteille. Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää ensivasteessa toimivien osaamista ja ensivastetoiminnan laatua.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin tutkimuksellisenä kehittämistyönä. Tutkimusmenetelminä käytettiin Delfoi-menetelmää, benchmarking-haastattelua ja kyselytutkimusta. Benchmarking-menetelmällä saatiin tietoa eri maakunnissa käytössä olevista koulutussuunnitelmista ja koulutusten toteuttamistavoista. Kyselytutkimuksella saatiin tietoa ensivastetoimijoiden tämänhetkisistä vuotuisista koulutuksien määrästä ja ensivastetoimijoiden koulutustarpeista ja toiveita koulutusten toteuttamistavoista. Delfoi-menetelmässä asiantuntijaryhmä osallistui benchmarking-haastattelukysymysten ja kyselylomakkeen kysymysten edelleen kehittämiseen. Sen jälkeen asiantuntijaryhmä osallistui benchmarking-haastattelun ja kyselyn avulla saadun tiedon perusteella kehitetyn täydennyskoulutussuunnitelman edelleen kehittämiseen ja sen hyväksymiseen osana Satakunnan ensivastetoimijoiden täydennyskoulutusta.</p> <p>Opinnäytetyön tuotoksena kehitettiin täydennyskoulutussuunnitelma, joka muodostui kahdeksasta eri koulutuksesta. Koulutukset täydentävät ensivastekoulutuksen opintoja hätätilapotiilaan hoitamisesta. Koulutukset on suunniteltu toteutettavan kolmen vuoden kiertävällä listalla siten, että joka vuosi ensivastetoimijoille järjestetään kuusi erillistä koulutusta. Koulutuksien lisäksi Satakunnassa otetaan käyttöön joka vuotuinen PPE+D-näyttökoe.</p> <p>Jatkotutkimusehdotuksena esitetään ensivastetoimijoiden PPE+D:n osaamisen kehittymisen arviointia ja ensivasteille järjestettävän erillisen koulutuspäivän järjestämistä. Ensivasteiden toimintaohjeet tulisi päivittää vastaamaan tämänhetkisen ensihoidon toimintaohjeiden kanssa.</p>	
Avainsanat	Täydennyskoulutussuunnitelma, Ensivastetoiminta

Author	Juuso Raitio
Title	In-service education plan to first responders in Satakunta
Number of Pages	30 pages + 3 appendices
Date	29 April 2022
Degree	Master of Health Care
Degree Programme	Master`s degree in social and health care
Instructors	Iira Lankinen Principal Lecturer Katri Laaksonen Field Director
<p>The purpose of this developmental survey assignment was to improve the in-service education plan for the first responders at Satakunta. Goal of the thesis was to improve the first responders competence and quality of their actions. Thesis was produced as a researcher developing assignment. The research progress took advantage of a Delphi-method and benchmarking interviews and information gathered from the surveys.</p> <p>With the benchmarking method, we were able to get more information from different Finnish provinces and their educational schedule and from their targets on educational implementation. With the survey we got information on the first responders yearly education frequencies and the needs for their education and also on their wishes on the subjective matters on training. On the Delphi-method, the expertise group collaborated with the research team developing and further improving the benchmarking surveys and the questionnaire.</p> <p>After the development work, the expertise group attended the benchmarking survey and with the information that was given by the results, they were able to incorporate the development work of the educational plan of continuing education of the first responders and adapt it as part of the education.</p> <p>As the result of the thesis, an educational plan was assembled with 18 separate courses. Courses complete the training of the first responders, as it comes to the treatment of the emergency patients. Studies are planned to bring to completion in a 3-year rotating schedule, first responders having 6 separate trainings yearly. In addition to the training, Satakunta first responders will be having a test on PPE+D every year. For further research it is suggested to have an evaluation on the competence and progress of the PPE+D and having a specific training day for the evaluation. First responders operating instructions should be updated to the current standards of first aid.</p>	
Keywords	In-service education plan, First responder

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
2	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet	1
3	Teoreettiset lähtökohdat	2
3.1	Ensivastetoiminta osana ensihoitopalvelua	2
3.2	Ensivastetoimintaan kouluttaminen	3
3.3	Opetusmenetelmät täydennyskoulutuksessa	5
4	Opinnäytetyön toteutus	6
4.1	Toimintaympäristö	7
4.2	Aineistonkeruumenetelmät	8
4.2.1	Delfoi-menetelmä	9
4.2.2	Benchmarking	10
4.2.3	Kysely	10
5	Tutkimuksen tulokset	11
5.1	Delfoi	11
5.2	Benchmarking	12
5.3	Kyselytutkimus	15
5.4	Ensivasteen täydennyskoulutus suunnitelma	19
6	Eettisyys ja luotettavuus	22
7	Pohdinta	24
	Lähteet	27
	Liitteet	
	Liite 1. Benchmarking kysymykset	
	Liite 2. Kysely ensivastetoimijoille täydennyskoulutustarpeista	
	Liite 3. Saatekirje	

1 Johdanto

Ensivastetoiminta on osa ensihoitopalvelua. Ensivasteen tarkoituksena on turvata hätätilapotilaan peruselintoimintoja siihen asti ennen kuin lähin ensihoitoyksikkö tavoittaa potilaan. Ensivastetoimintaa tuottavat Suomessa Pelastuslaitokset, Suomen Meripelastusseura, Suomen Punainen Risti, Poliisi ja Rajavartiolaitos. (Castrén-Kurola & Lund-Martikainen & Silfvast 2016: 365.)

Saman alueluokan väestön tulee saada yhdenvertainen palvelu ensihoitopalvelun järjestämistavasta riippumatta. (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus ensihoitopalvelusta 585/2017 7§.) Valviran (Valvira 2021:14) selvityksen mukaan ensihoidon toteuttamisessa Suomessa on alueellisia eroja hätätilapotilaan tavoittamisviiveissä ja siten potilaat ovat eriarvoisessa asemassa, jos he sairastuvat äkillisesti. Ensihoidon palvelutasopäätöksessä on määritetty ensivasteen käyttö hätätilapotilaan tavoittamisviiveen pienentämiseksi. (Terveydenhuoltolaki 30.12.2010/1326 §40.)

Puustisen (2020:12) mukaan ensivasteeseen halutaan täydennyskoulutusta osaamisen ylläpitämiseksi ja potilasturvallisuuden parantamiseksi. Ensivastekoulutus antaa valmiudet toimia ensiauttajana eri organisaatioissa, jotka osallistuvat ensihoitotehtäville osana alueellista ensihoitopalvelua. Ensivastekoulutuksessa perehdytään hätätilapotilaan hoitoon, kohtaamiseen ja koko Suomen ensihoitopalvelun kokonaisuuteen. (SPEK. Ensivastekurssi.)

Opinnäytetyö on tutkimuksellinen kehittämistyö, jonka tilaajana toimii Satakunnan sairaanhoitopiiri. Aineistonkeruumenetelminä käytetään kyselytutkimusta sekä benchmarking- ja Delfoi-menetelmää.

2 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää täydennyskoulutussuunnitelma Satakunnan ensivasteeseen. Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää ensivasteessa toimivien osaimista ja ensivastetoiminnan laatua.

Tutkimuskysymykset:

1. Millaisia täydennyskoulutustarpeita Satakunnan ensivasteessa toimivilla on?

2. Minkälainen on hyvä täydennyskoulutus suunnitelma Satakunnan ensivasteeseen?

3 Teoreettiset lähtökohdat

3.1 Ensivastetoiminta osana ensihoitopalvelua

Terveystieteissä määritellään ensivastetoiminnan sisällyttäminen osana ensihoitopalvelua. Päätöksen tekee Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä palvelutasopäätöksensä. (Terveystietolaki 30.12.2010/1326 §40.) Sairaanhoidopiirien kuuluu valvoa ja ohjata ensivasteyksiköiden toimintaa, sekä ensihoidon vastuulääkärin vastuulla on huolehtia ensiauttajatasoisen ensivastetoiminnan ohjauksen ja valvonnan järjestämisestä. (Castrén-Kurola ym. 2016: 365.) Ensivasteen tarkoitus on pienentää hätätilapotilaan tavoittamisviivettä, jotta palvelu olisi yhdenvertaista kansalaisille. Tavoittamisviiveet lasketaan hätäkeskuksen antamasta hälytyksestä siihen, kun ensimmäinen ensihoitopalveluun kuuluva mikä tahansa yksikkö kohtaa potilaan. (Satakunnan sairaanhoidopiirin ensihoitopalvelun palvelutasopäätös vuodelle 2021.)

Tullakseen osaksi ensihoitopalvelua ensivastetoimintaa suorittavan organisaation on tehtävä sopimus terveydenhuoltoviranomaisen kanssa, jotta se lukeutuu potilasvahinkolain piiriin. Sairaanhoidopiirit valvovat sopimuksien noudattamista. Hätäkeskuksen hälytysjärjestelmään liitetään ensivasteyksiköt ja ne hälytetään terveystieteiden antaminen hälytysohjeiden mukaisesti. (Castrén-Kurola ym. 2016: 364.)

Ensivasteyksikkö on hätäkeskuksen hälytettävissä oleva lähin hätätilapotilaan tavoitettava ensivasteyksikkö. Yksikkö pystyy aloittamaan välittömät toimenpiteet potilaan peruselintoimintojen turvaamiseksi ja lyhentää siten henkeä pelastavan hoidon alkamisviivettä. Ensivasteessa tulee olla kaksi ensivastekoulutuksen saanutta henkilöä, joita kutsutaan ensiauttajiksi. (Holmström-Kuisma & Nurmi-Porthan & Taskinen 2017: 20.)

Ensihoidon hälytystehtävät jaetaan hätäkeskuksessa tehtävän riskinarvioinnin perusteella neljään tehtäväkiireellisyysluokkaan. Ensivaste hälytetään ensisijaisesti A-kiireellisyysluokan tehtäville, jotka ovat korkeariskiseksi arvioituja ensihoitotehtäviä. Lisäksi voidaan tarvittaessa ensivasteyksikkö hälyttää B-kiireellisyysluokan tehtäville, joissa on todennäköisesti korkeariskinen ensihoitotehtävä, jossa avuntarvitsijan peruselintoimintojen häiriön tasosta ei kuitenkaan ole varmuutta. C- ja D-kiireellisyysluokan tehtävät

eivät kuulu ensivasteiden tehtäviin. (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus ensihoitopalvelusta 585/2017 6§.)

Porrasteisella vasteella tarkoitetaan, että korkeariskiseen tehtävään hälytetään yleisesti useampia yksiköitä. Ensivasteyksikkö hälytetään tavoittamisviiveen minimoimiseksi ja hätätilapotilaan peruselintoimintojen turvaamiseksi. Perus- ja hoitotason ensihoitoyksiköt hälytetään hoitoa antaviksi yksiköiksi. Alueellisten ohjeiden mukaan A-kiireellisyysluokan tehtäville hälytetään kenttäjohtaja tai lääkäryksikkö vaativimpien hoitotoimenpiteiden osaamisen varmistamiseksi. (Holmström-Kuisma ym. 2017: 25.) Palvelutasopäätöksessä on määritetty riskialuekohtaisesti ensivasteyksiköiden käyttö tavoittamisviiveen minimoimiseksi A- ja B-tehtäväkiireellisyys luokassa ja kuinka nopeasti hätätilapotilas tulisi kohdata hätäkeskuksen hälytyksestä. (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus ensihoitopalvelusta 340/2011 7§.)

Innanen (2018) on tutkinut ensivastetoiminnan merkitystä tavoittamisviiveen pienentämisessä. Tulosten perusteella ensivasteyksiköt tavoittavat 66,6% tehtävistä ennen ensihoitoyksikköä ja aikaa heillä menee potilaan kohtaamiseen keskimäärin 00:10:51 minuuttia. Tavoittamisviiveen pienentämisellä on erityisesti merkitystä elottomien potilaiden kohdalla, kun taas muissa potilasryhmissä yli 8 minuutin tavoittamisviiveen ylittäneiden selviytymiseen ei näyttäisi olevan merkitystä.

3.2 Ensivastetoimintaan kouluttaminen

Ensivasteyksikössä on oltava vähintään kahdella henkilöllä ensivastetoimintaan soveltuva koulutus (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus ensihoitopalvelusta 2017). Ensivasteyksikkönä voivat toimia esimerkiksi puolivakinaiset tai sopimuspalokuntien yksiköt, Suomen punaisen ristin ryhmät, poliisipartiot, rajavartijat ja meripelastusseurat. Ensivasteyksikkö ei korvaa ensihoitoyksikköä eikä kuljeta potilasta hoitoyksikköön. (Castrén-Kurola & Lund-Martikainen & Silfvast 2016: 364.)

Vapaaehtois- ja sopimuspalokuntien koulutusta järjestävät Suomen pelastusalan keskusjärjestö ja paikalliset pelastusalan liitot. (Spek. Koulutus.) Sairaanhoidopiirit hyväksyvät toiminnassa vaadittavat koulutukset. Kaikkien ensivastetoiminnassa mukana olevia tulee hallita oman alueensa toimintaohjeet ja osallistua säännöllisesti ylläpitokoulutukseen. (Castrén-Kurola ym. 2016: 364.)

Ensivastekoulutusmateriaalia ovat kehittäneet ja yhtenäistäneet Suomen Meripelastusseuran (SMPS), Suomen Punainen Ristin (SPR) sekä Suomen Pelastusalan keskusjärjestön (SPEK), jonka tuotoksena on saatu ensiauttajan taskuopas. Koulutusmateriaalia on päivitetty uusilla ohjeistuksilla vuonna 2016. Opas pohjautuu valtakunnalliseen ensiauttajan koulutusohjelmaan, jonka ovat kehittäneet kolme ensivastepalvelua tuottavaa vapaaehtoisjärjestöä yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön, ensihoidon ja HYKS-ERVA-alueen asiantuntijoiden kanssa. Oppaassa on yleiset hoito-ohjeet, toimintaperiaatteet sekä ensiauttajien kohtaamien potilasryhmien tutkimisohjeet. (Naarajärvi & Telkki 2016:6)

Ensivastekoulutus antaa valmiudet toimia ensiauttajana eri organisaatioissa, jotka osallistuvat ensihoitotehtäville osana alueellista ensihoitopalvelua. Ensivastekoulutuksen kesto on 2 opintopistettä eli 54 tuntia. Ennen ensivastekoulutukseen osallistumista, henkilön tulee suorittaa palokuntien ensiapukurssi tai Suomen Punaisen Ristin järjestämä EA2-koulutus sisältäen PPE-D:n tai henkilöllä tulee olla suoritettuna edellisen viiden vuoden aikana ammattimerenkulkualan merilääkintäkoulutus. Jos henkilö toimii pelkästään sopimuspalokuntien ensivastetoiminnassa hänen ei tarvitse suorittaa palokuntien ensiapukurssia. Myös terveydenhuoltoalan ammattilainen tai pelastajatutkinnon suorittanut voi suorittaa ensivastekurssin. (SPEK. Ensivastekurssi.)

Ensivastekoulutuksessa perehdytään hätätilapotilaan hoitoon, kohtaamiseen ja koko Suomen ensihoitopalvelun kokonaisuuteen. Kun koulutuksen on suorittanut hyväksytysti, henkilö voi toimia ensiauttajana Suomen Meripelastusseuran, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön ja Suomen Punaisen Ristin sekä näiden jäsenjärjestöjen ensivasteyksiköissä. (SPEK. Ensivastekurssi.)

Koulutuksen sisältö on suunniteltu siten, että koulutuksessa käsiteltävät asiat vastaavat mahdollisimman hyvin ensihoitoasetuksen tarkoittamaa ensivasteyksikön henkilöstöltä vaadittavaa koulutusta. Ensivastetoiminnasta vastaa sairaanhoitopiirit omalla alueellaan ja tarkasta alueellisesta koulutustasosta vastaa sairaanhoitopiirin ensihoidon vastuulääkäri. Mahdollisesta lisäkoulutuksen järjestämisestä sovitaan paikallisesti sairaanhoitopiirin ja ensivastepalvelua tuottavan organisaation välillä (SPEK. Ensivastekurssi.). Satakunnan sairaanhoitopiirillä ja Satakunnan pelastuslaitoksella on kumppanuussopimus. Sopimuksessa on määritelty kuinka Satakunnan sairaanhoitopiiri ostaa ensivastepalvelun Satakunnan pelastuslaitokselta ja Satakunnan pelastuslaitos ostaa taas osan ensivastepalveluista Satakunnan sopimuspalokunnilta. Sopimuksessa on määritelty Satakunnan pelastuslaitoksen velvollisuus järjestää täydennyskoulutusta ensivastepalvelua tuottaville yksiköille.

Kalenius ja Mäkelä (2020) ovat tutkineet ensivasteen osaamista ja koulutustarpeita Kanta-Hämeessä. Tutkimuksessa on tullut ilmi, että Kanta-Hämeen ensivastetoimijat kaipaivat kertauskoulutusta ainakin seuraavista aiheista: lääkehoito, vatsakipuinen potilas, lapsipotilas, synnytys, ensivasteyksikön johtaminen sekä tilannepaikan johtaminen.

Anderson & Gaetz & Masse (2011) ovat tutkineet ensivasteessa toimivien ensiaputaitojen osaamista koulutuksen jälkeen. Kohderyhmänä oli työntekijät, jotka olivat saaneet kolme eritasoista ensiapukoulutusta. Tutkimuksessa todettiin, että korkeammin koulutetuilla ensiaputaidot olivat paremmat mutta ei merkittävästi, sillä ajan kuluessa taidot heikkenivät. Koulutuksen yhden tai useamman kerran uusineet menestyivät paremmin kuin ne, jotka olivat suorittaneet ensiapukoulutuksen vain kerran. Yhteenvedoksi todettiin, että monet taidot heikkenivät nopeasti ensimmäisten 90 päivän aikana. Koulutuksen uusiminen ei välttämättä ole oikea tapa osaamisen varmistamiseksi vaan vaihtoehtoisesti tulisi järjestää säännöllisesti käytännön kertauskoulutuksia osaamisen ylläpitämiseksi, esimerkiksi 90 päivän välein.

3.3 Opetusmenetelmät täydennyskoulutuksessa

Täydennyskoulutus terminä tarkoittaa aiempaa koulutusta tai pätevyyttä täydentävää ja ajanmukaista koulutusta. Se on myös yleistermi, millä viitataan muun muassa toisen asteen oppilaitoksissa tai yliopistoissa järjestettäviin koulutuksiin. Täydennyskoulutuksella ei kuitenkaan tarkoiteta erillisiä opintoja, esimerkiksi aineenopettajaksi pätevöitäviä opintoja. (Termipankki. Täydennyskoulutus 2021.) Koulutuksilla halutaan saada muutosta koulutettavien tietoihin ja taitoihin. Usein asenteet ja motivaatio muuttuvat koulutuksissa. Koulutuksien tavoite on lisätä uutta tietoa jo opitusta asiasta. Koulutettavat kokevat eritavoin koulutuksen riippuen heidän asenteistaan. (Rauste-Von Wright & Von Wright & Soini 2003:17.)

Sosiaali- ja terveysministeriö (2006) on määritellyt täydennyskoulutusta koskevat suositukset kunnille, joissa toiminnan kehittäminen ja henkilöstön osaamisen tarpeet ovat lähtökohtana. Täydennyskoulutuksen tulee olla suunnitelmallista lyhyt- ja pitkäkestoista koulutusta, mikä perustuu henkilöstön osaamisen arviointiin erilaisia menetelmiä käyttäen. Työntekijällä on oikeus ja velvollisuus osallistua ammattinsa kehittävään koulutukseen ja työnantajalla on velvollisuus mahdollistaa täydennyskoulutus. Kuntien tulee

laatia toimintaohjeet täydennyskoulutuksen suunnittelua, toteutusta, seuranta ja arviointia varten.

Koulutusta suunniteltaessa tulee miettiä sopivia opetusmenetelmiä. Valintaan vaikuttavat tietämys siitä, miten oppijat omaksuvat asioita ja mikä on opetuksen päämäärä. Erilaisia opetusmenetelmiä on useita kuten yksilö- ja ryhmäohjaus, visuaalinen ja audiovisuaalinen materiaali ja simulaatio. Oppijat muistavat 90 prosenttia siitä mitä heidän kanssaan on käyty läpi sekä näkö- että kuuloaistia hyödyntämällä. Sen takia tulisi käyttää useita opetusmenetelmiä. Oppijoille voi antaa kirjallisen ohjeen, mutta samalla tulisi näyttää mitä konkreettisesti kirjallisella ohjeella yritetään tavoittaa. Oppijat voivat hahmottaa parhaiten visuaalisesti, jolloin ohjaaja voi käyttää tukena erilaisia kuvamateriaaleja ohjauksen tukena. (Kyngäs-Kääriäinen & Poskiparta-Johansson & Hirvonen-Renfors 2007:73.) Sopimuspalokuntien koulutuksissa käytetään usein visualisointia, kun joitakin teoriaosuuksia täydennetään käytännöllisillä videoilla.

Yksilöohjaus tapahtuu usein suullisesti, sillä vuorovaikutusta pidetään usein ohjauksen perustana. Myös ryhmäohjausta voidaan toteuttaa suullisesti ja sitä voidaan tukea erilaisten oheismateriaalien avulla. (Kyngäs-Kääriäinen ym. 2007: 74.) Ryhmäohjaus on yksilöohjauksen lisäksi yksi käytetyimmistä ohjausmenetelmistä terveydenhuollossa. (Kyngäs-Kääriäinen ym. 2007: 104.) Sopimuspalokuntien koulutuksissa käytetään yksilö- ja ryhmäohjausta erityisesti erilaisissa käytännön harjoituksissa.

Simulaatioharjoittelu terveydenhoitoalalla perustuu ajatukseen, ettei oikeilla potilailla harjoitella hoitotilanteita (Salakari 2010:15). Simulaatio-opetuksessa yhdistyvät teorian soveltaminen käytäntöön. Sen lisäksi simulaatioharjoituksissa opitaan potilaan kohtaamista, potilasturvallisuutta, yhteistyötaitoja, päätöksentekoa ja vuorovaikutustaitoja. Keskiössä on itsetuntemuksen kasvattaminen ja kasvun edistäminen. Konkreettinen tekeminen ja kokeileminen sekä tietoisuus tekemästään on simulaatioharjoittelun ydin. (Moisander & Toiviainen 2017:8.) Simulaatioharjoitukset ovat myös osa sopimuspalokuntien koulutusta.

4 Opinnäytetyön toteutus

Tutkimuksellinen kehittämistyö voi saada alkunsa organisaation sisältä, kun yksikön toimintaa halutaan muuttaa, kehittää tai löytää ratkaisu olemassa olevaan ongelmaan. Kehittämistyön avulla etsitään parempia vaihtoehtoja sekä ratkaisuja ja viedään käy-

tännön asioita eteenpäin. Tutkimuksellinen kehittämistyö kyseenalaistaa tieteellisen tutkimuksen tradition näkemykset. Tieteellisen ja tutkimuksellisen kehittämistyön suurin ero onkin tutkimusten päämäärissä, halutaanko tuottaa uutta tietoa vai saada aikaan myös käytännön muutoksia ja ratkaisuja. Kehittämisen tueksi kerätään systemaattisesti ja kriittisesti arvioitua tietoa käytännöstä sekä teoriasta. Kehittämistyössä erilaiset menetelmät ja aktiivinen vuorovaikutus eri tahojen kanssa korostuu. (Ojasalo ym. 2018:18-19.)

Tämä opinnäytetyö on tutkimuksellinen kehittämistyö ja se etenee Ojasalon (2018) prosessin mukaisesti. Tutkimus alkoi kehittämiskohteen tunnistamisella ja kehittämiskohdeesta haettavalla tiedolla. Aiheeseen tutustumisen jälkeen kehittämistyö rajattiin koskemaan ensivastetoimintaa. Aineistonkeruumenetelmänä tullaan käyttämään Delfoi- ja bechmarking-menetelmää sekä kyselytutkimusta. Tässä opinnäytetyössä aineistonkeruumenetelmät tukevat toinen toistaan, jotta saadaan kehitettävästä asiasta mahdollisimman laaja käsitys. (Ojasalo ym. 2018:36-39.)

4.1 Toimintaympäristö

Satakunnan sairaanhoitopiirissä ensivaste on osa ensihoitopalvelua ja sen tarkoitus on pienentää hätätilapotilaan tavoittamisviivettä, jotta palvelu olisi yhdenvertaista kansalaisille. Tavoittamisviiveet lasketaan hätäkeskuksen antamasta hälytyksestä siihen, kun ensimmäinen ensihoitopalveluun kuuluva mikä tahansa yksikkö kohtaa potilaan. Tavoitteet on määritelty yhdenmukaisiksi koko TYKS erva alueelle ja ne tarkastetaan vuosittain. Tavoitteena käytetään 50 %:n ja 90 %:n mediaania. Tavoitteiden toteutuminen raportoidaan neljännesvuosittain valtakunnallisesti. (Satakunnan sairaanhoitopiirin ensihoitopalvelun palvelutasopäätös vuodelle 2021.)

Satakunnan pelastuslaitoksen palvelutasopäätöksessä on sovittu ensivastetoiminnan toteutuksesta. Ensivastetoiminta toteutetaan koko maakunnan osalta joko miehitettyjen paloasemien tai kumppanuussopimuksella sovittujen sopimuspalokuntien toimesta. Ensivastehenkilöstöllä tulee vähintään yhdellä olla ensivastetoimintaan soveltuva koulutus ja kelpoisuus. Ensivastesopimukset ovat kolmikantasopimuksia sairaanhoitopiirin, pelastuslaitoksen ja sopimuspalokunnan välillä. (Satakunnan pelastuslaitos. Palvelutasopäätös 2021-2025.) Ensivasteiden vähimmäisvahvuus tehtävällä on kaksi henkilöä. Ensivasteiden antama hätäensiapu perustuu Suomen Punaisen Ristin, Suomen Pelastusalan keskusliiton ja Meripelastusseuran antamiin ohjeistuksiin. (Satakunnan sairaanhoitopiirin ensihoitopalvelun palvelutasopäätös vuodelle 2021.)

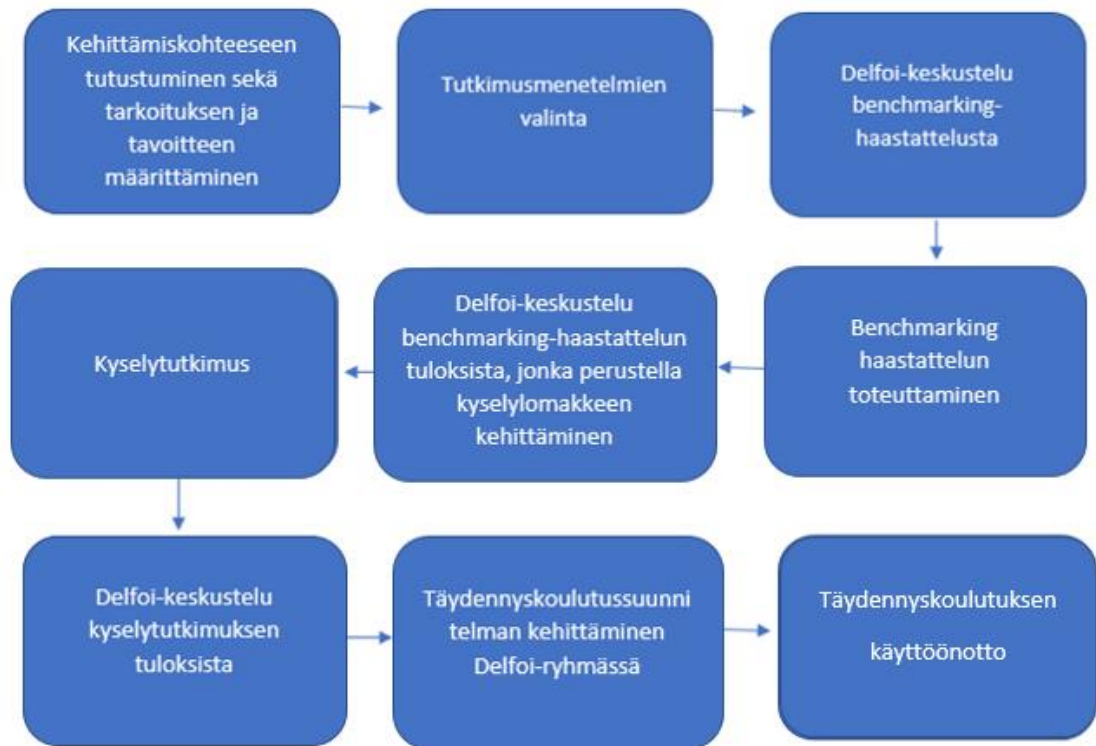
Ensivastetoimintaa tuotetaan jokaiselta miehitetyltä satakunnan pelastuslaitoksen paloasemalta (7kpl) sekä kumppanuussopimuksilla sopimuspalokuntien kanssa (36kpl). Asemapaikat on määritelty ensihoidon palvelutasopäätöksessä. (Pori. Ensihoito.) Voimassa olevan Satakunnan sairaanhoitopiirin ensihoitopalvelun palvelutasopäätöksessä Satakunta on jaettu neljään eri alueeseen: Alue 1 (Karhu) Karhu alueen ensivasteyksiköt ovat: Kanta-Pori vakinainen, Meri-Pori vakinainen, Reposaaressen VPK, Noormarkun VPK, Ahlaisten VPK, Luvian VPK, Ulvilan vakinainen, Ulvilan VPK, Kaasmarkun VPK, Kullaan VPK, Lavian VPK, Lassilan VPK, Merikarvian VPK. Alue 2 (Etelä) Etelän alueen ensivasteyksiköt ovat: Rauman vakinainen, Lapin VPK, Olkiluodon teol. palokunta, Eurajoen VPK. Alue 3 (Posa) Pohjois-Satakunnan alueen ensivasteyksiköt ovat: Kaanpään vakinainen, Niinisalon varuskunnan EVY, Pomarkun VPK, Karvian VPK, Honkajoen VPK, Siikaisten VPK, Jämijärven VPK. Alue 4 (Kaakko) Kaakon alueen ensivasteyksiköt ovat: Huittinen vakinainen, Harjavallan vakinainen, Harjavallan suurteollisuuspuiston teol. palokunta, Kokemäen VPK, Nakkilan VPK, Kouvatsan VPK, Euran VPK, Kiukaisten VPK, Panelian VPK, Säskylän VPK, Köyliön Yttilän VPK, Köyliön Läntinen VPK, Vuorenmaan VPK, Tuiskulan VPK, Huovinrinne varuskunnan EVY, Vampulan VPK, Honkilahden VPK, Hinnerjoen VPK.

Ensivasteita hälytettiin tehtäville Satakunnan alueella vuonna 2020 yhteensä 839 kertaa. Ensivasteiden tehtäville hälytettävien ensivasteiden tehtävämäärät vähenivät 2020 huhtikuusta alkaen, koska ensivasteiden hälytysvastetta muutettiin covid-19 viruksen takia. (Pronto. Tilastot. 2021.)

Satakunnan sairaanhoitopiirillä ei ole virallista täydennyskoulutussuunnitelmaa ensivastetoimijoiden kouluttamiseksi. Satakunnan ensivasteessa toimivien henkilöiden tulisi käydä vuoden aikana kuudessa Satakunnan ensivastevastaavan järjestämässä koulutuksessa. Tällä hetkellä sopimuspalokunnat ovat itse vastuussa ensiauttajien kouluttamisesta, ja heillä on mahdollisuus käyttää ensivastekoulutuksessa käytettävää materiaalia koulutuksessa apuna ja tarvittaessa pyytävät koulutusta Satakunnan pelastuslaitoksen ensivastekouluttajalta.

4.2 Aineistonkeruumenetelmät

Opinnäytetyön prosessin eteneminen ja aineistonkeruumenetelmät on havainnollistettu kuviossa (kuvio 1). Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin Delfoi-menetelmää sekä benchmarking-menetelmää ja kyselytutkimusta.

Kuvio 1. Opinnäytetyön prosessin eteneminen ja aineistonkeruumenetelmät.

4.2.1 Delfoi-menetelmä

Delfoi-menetelmä mahdollistaa asiantuntijoiden kannan kehittämisprosessissa. Delfoi-menetelmän ajatuksena on dialogi, jonka prosessissa kehittämiskohtaan perustuvat väittämät saavat paneeliin osallistuvat puolelleen. Asiantuntijoiden yksimielisyyden tavoittelun sijaan voidaan olla kiinnostuneita myös esiintyvistä ristiriidoista. Delfoi-menetelmää käytetään nykyisin monin eri tavoin, eikä se vaadi aina isoa asiantuntijajoukkoa. Tutkimuksen toteutukseen vaikuttavat tutkimuksen ja kehittämisen kohde ja siihen asetetut tavoitteet. (Ojasalo ym. 2018:148.)

Tässä opinnäytetyössä Delfoi-menetelmää sovellettiin siten, että asiantuntijapaneelin (Delfoi-ryhmä) muodostettiin Satakunnan sairaanhoitopiirin ensivastevastaava sekä Satakunnan pelastuslaitoksen ensivastekouluttaja. Opinnäytetyötekijä tapasi Delfoi-ryhmän aina kun opinnäytettä vietiin vaiheittain eteenpäin (ks.kuvio 1).

4.2.2 Benchmarking

Benchmarking on menetelmä, mitä käytetään, kun halutaan tietää miten toiset yritykset/organisaatiot toimivat ja halutaan oppia muiden menestysten syistä ja ottaa käyttöön muualla hyväksi havaittuja toimintatapoja. Benchmarking-vierailu on oppimistapa enemmän kuin pelkkä yritysvierailu. Yritysvierailua suunniteltaessa tulee ottaa huomioon mitä uutta tietoa halutaan toiselta organisaatiolta ja valmistellaan sen pohjalta kysyttäviä asioita. Vierailun jälkeen tulee arvioida uutta tietoa kriittisesti ja suhteuttaa sen toimivuutta omassa organisaatiossa. (Ojasalo ym. 2018:186.)

Benchmarking-haastattelua kehitettiin Delfoi-ryhmän kanssa. Haastattelun kysymyksiä (liite 1) laadittaessa huomioitiin, mitä halutaan oppia muiden alueiden ensivasteiden täydennyskoulutuksista. Opinnäytetyössä sovellettiin benchmarking-menetelmää Covid-19 pandemian vuoksi siten, että yritysvierailun sijaan haastateltiin puhelimitse Pirkanmaan ja Varsinais-Suomen ensivastekouluttajia ja keskusteltiin heillä käytössä olevista täydennyskoulutuksista.

4.2.3 Kysely

Kyselytutkimus on eniten käytetty tiedonkeruumenetelmä. Sähköinen kyselytutkimus on yksi käytetyimmistä kyselytutkimuksista nykyään, koska se on nopeaa, edullista ja vaivatonta eikä sido tiettyyn paikkaan ihmisiä. Sähköisen kyselytutkimuksen haasteita on tavoittaa oikea kohderyhmä, jolloin se vastaisi laadittua perusjoukkoa. (Ojasalo ym. 2018:128.)

Kyselylomaketta suunniteltaessa tulee huomioida, että kyselylomakkeeseen otetaan vain sellaiset kysymykset, jotka tarvitaan työn tavoitteiden saavuttamiseksi. Kyselylomakkeen tulee olla selkeä sekä yksinkertainen ja sellainen, jonka vastaamiseen ei mene aikaa kuin korkeintaan 15-20 minuuttia. (Ojasalo ym. 2018:130.) Tässä opinnäytetyössä kyselylomaketta kehitettiin Delfoi-ryhmän kanssa, alustavia kysymyksiä muotoiltiin jo ennen benchmarking-haastattelua. Lopullisen kyselylomakkeen kysymykset viimeisteltiin myös Delfoi-ryhmän kanssa benchmarking-haastattelun jälkeen, jossa apuna käytettiin benchmarkingissa saatuja ideoita. Kyselylomake (liite 2) jaettiin Satakunnan ensivastetoimijoille sähköisenä Webropol-kyselynä. Kyselylomakkeen alussa on saatekirje (Liite 3) vastaajalle. Ensivastetoimijoilla oli aikaa vastata kyselylomakkeeseen 3 viikon ajan. Tuloksia kuvaillaan frekvensseinä ja prosentiosuuksina.

Kyselytutkimuksen vastausten perusteella kehitettiin täydennyskoulutussuunnitelmalle runko, jonka kehittämiseen osallistui Delfoi-ryhmä. Opinnäytetyöntekijä viimeisteli täydennyskoulutussuunnitelman ja hyväksytti sen Delfoi-ryhmällä. Täydennyskoulutussuunnitelma on tarkoitus ottaa käyttöön vuoden 2023 alussa.

5 Tutkimuksen tulokset

5.1 Delfoi

Ensimmäisessä Delfoi-ryhmän kokoontumisessa esiteltiin opinnäytetyön tutkimussuunnitelma ja Delfoi-ryhmän rooli opinnäytetyössä. Kokoontumisessa käsiteltiin valmiiksi tätä tutkimuksellista kehittämistyötä varten kehitettyä benchmarking-haastattelun runkoa, joka oli lähetetty Delfoi-ryhmän jäsenille ennen kokoontumista. Delfoi-ryhmä päätyi jättämään osan benchmarking-haastattelun kysymyksistä pois, koska niihin tiedettiin jo valtakunnallisella ohjeistuksella vastaukset ja osaa kysymyksistä muotoiltiin uudestaan kysymysten selkeyttämiseksi. Kysymyksiä myös täydennettiin osin, jotta saataisiin paremmin tietoa toisten alueiden koulutuksista ja resursseista ja miten niitä voitaisiin hyödyntää omalla alueella. Lopuksi haastattelurunko hyväksyttiin ja seuraava tapaaminen sovittiin pidettäväksi benchmarking-haastattelun jälkeen.

Toisen kerran Delfoi-ryhmä kokoontui keskustelemaan Benchmarking-haastattelun tuloksista. Delfoi-ryhmälle kerrottiin haastattelun tulokset yksityiskohtaisesti läpi, jonka jälkeen esiteltiin Pirkanmaan ja Varsinais-Suomen koulutusmallit. Delfoi-ryhmässä keskusteltiin, että minkälaiset mahdollisuudet Satakunnassa olisi hyödyntää Pirkanmaan ja Varsinais-Suomen koulutusmalleja. Delfoi-ryhmässä sovittiin, että benchmarking-haastatteluista saadun tiedon perusteella Satakunnan ensivastetoimintaan tehdään kolmen vuoden kiertävä koulutussuunnitelma, jossa vuotuiset koulutukset määräytyvät ensivasteiden hälytystilastoista ja ensivastetoimijoiden toiveista sekä uusista ohjeistuksista.

Samassa kokoontumisessa käytiin läpi valmiiksi tätä tutkimusta varten kehitettyä kyselylomaketta, joka oli lähetetty Delfoi-ryhmälle ennen tapaamista. Delfoi-ryhmä muokkasi kyselylomakkeen kysymyksiä niiden selkeyttämiseksi ja teki uusia kysymyksiä benchmarking-haastattelun vastausten perusteella. Kokoontumisessa sovittiin, että kyselylomakkeen selkeyttä testataan ensihoidossa työskentelevillä henkilöillä sekä pelastajaopiskelijoilla ja tarvittaessa lomaketta edelleen kehitetään palautteiden perusteella. Seuraava kokoontuminen sovittiin ennen kuin kyselytutkimus toteutetaan.

Kolmannessa Delfoi-ryhmän kokoontumisessa käsiteltiin testaaajien palautetta kyselylomakkeesta. Palautteita tuli kysymysten jäsentelyyn liittyen ja kysymyksiä muotoiltiin vielä selkeämmäksi. Lopuksi määriteltiin vastausaika kyselylle ja sovittiin Webropol-linkin jakamisesta ensivastetoimijoille Satakunnan pelastuslaitoksen ensivastekouluttaja toimesta. Seuraava kokoontuminen sovittiin kyselytutkimuksen jälkeen, jossa käydään kyselytutkimuksen tulokset läpi.

Neljännän kerran Delfoi-ryhmä kokoontui, kun kysely oli tehty ja vastaukset analysoitu. Opinnäytetyöntekijä oli laatinut neljänteen kokoontumiskertaan myös alustavan koulutussuunnitelman, mikä käytiin läpi kokoontumisessa.

5.2 Benchmarking

Benchmarking-haastattelut suoritettiin etäyhteydellä Zoom-verkkotyökalun avulla 1.10.21. Haastateltavina olivat edustajat Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiristä ja Pirkanmaan pelastuslaitokselta. Molemmat haastattelut pidettiin samana päivänä ja ne kestivät noin tunnin verran. Haastattelut tallennettiin, jotta vastauksiin pystyttiin palaamaan vielä myöhemmin.

Pirkanmaan pelastuslaitoksen alueella toimii yhteensä 49 ensivasteyksikköä, joissa on 350 vakinaista pelastajaa ja sopimuspalokuntalaisia ensivastetoimijoita 530. Varsinais-Suomen alueella toimii 26 sopimuspalokuntaa, Suomen Punaisen Ristin tapahtumaensivaste, Meripelastusseura, tehdaspalokunta ja 10 vakinaista paloasemaa eli yhteensä 39 ensivasteyksikköä, joissa toimii 358 sopimuspalokunnan ensivastetoimijaa.

Valtakunnallisen Covid-19 ohjeistuksen mukaisesti ensivasteyksiköt hälytettiin 700A-, 702A- ja 711A-tehtäville automaattisesti ja muille A-kiireellisyysluokan tehtäville ensihoidon kenttäjohtajan harkinnan mukaan. Molemmilla alueilla on muina aikoina käytössä oma hälytysvaste, johon on määritelty mihin A-kiireellisyystehtäville ensivasteet hälytetään.

Molemmilla alueilla ensivastetehtäville mentäessä henkilöstön vähimmäisvahvuus tulee muodostua kahdesta ensivastetoimijasta, jotta työturvallisuus täyttyy. Jos ensivastetehtävälle on osallistumassa vain yksi ensivastetoimija, ilmoittautuu ensivastetoimija tilannekeskukseen. Tilannekeskuksesta voidaan hälyttää ensivastetoimija lisäavuksi kohteeseen, kun ensihoito on mennyt ensin paikalle, esimerkiksi elvytyksen avuksi.

Pirkanmaan alueella ensivastehälytykset ja niihin osallistuvat ensivastetoimijat tilastoidaan järjestelmään, josta voidaan tarvittaessa seurata jokaisen ensivastetoimijan aktiivisuutta. Varsinais-Suomessa ensivastetoimijoiden koulutukset ja ensivastehälytykset tilastoidaan myös ja niitä käydään läpi ohjaus- ja yhteistoimintaryhmissä. Pelastuslaitos seuraa tilastoja ensivasteyksiköiden tehtävämääristä neljännesvuosittain.

Pirkanmaan pelastuslaitos huolehtii sopimusten mukaisesta ylläpitokoulutuksesta. Koulutus toteutetaan 5 vuoden kiertävällä koulutusohjelmalla, joista joka vuosi valikoidaan 6 koulutusta. Koulutusten valikoitumiseen vaikuttaa uudet ohjeistukset ja edellisen vuoden hälytystilastot. Lisäksi vuosittain tehdään PPE+D näyttökoe.

Pirkanmaan pelastuslaitoksen alueella aluepalopäälliköt ja sopimuspalokuntien päälliköt seuraavat ensivastetoimijoiden osallistumista hälytyksille ja koulutuksiin. Mikäli he eivät osallistu näihin, voidaan heidät poistaa ensivastetoimijoiden hälytysvalmiudesta aluepalopäällikön tai sopimuspalokunnan päällikön toimesta.

Varsinais-Suomessa on kolmiosainen koulutussuositusohjelma, jonka mukaan ensivastetoimijan tulisi osallistua sisäiseen koulutukseen kymmenen tuntia vuodessa. Ensivastetoimijoiden tulee osallistua Sairaanhoidopiiriin järjestettävälle koulutuspäivälle ja suorittaa siellä PPE+D+Igel näyttökoe. Koulutuspäiviä järjestetään ensihoitoalueittain kaksi samansisältöistä päivää keväällä ja syksyllä, jotta kaikilla ensivastetoimijoilla on mahdollisuus osallistua koulutuspäivälle. Ensivastetoimijoiden tulee suorittaa vuosittain ensivasteiden teoriakoe, jossa saa käyttää apuna koulutusmateriaalia.

Varsinais-Suomen Sairaanhoidopiiriin ensivasteiden koulutuspäivillä kerätään osallistujien toiveita tulevista koulutussisällöistä. Koulutuksien sisältöön vaikuttaa myös ensivasteiden teoriakokeen tulokset, koulutuspäivän aikana esiin nousseet ehdotukset ja ajankohtaiset asiat. Koulutuspäivien palautteiden ansiosta on tehty muun muassa valmiit koulutusmateriaalipaketit, joita koulutuskalenterissa käytetään.

Varsinais-Suomessa jokaisen ensivastetoimijan tulee suorittaa suositellut koulutukset vuosittain. Mikäli henkilö ei pysty osallistumaan koulutuksiin jonkin pätevän syyn vuoksi, henkilölle voidaan sallia poikkeus olla osallistumatta palokunnan päällikön ja ensivastevastaavan toimesta korkeintaan yhdeksi vuodeksi. Päteviä syitä ovat terveydellinen este tai varusmiespalvelus tai näihin rinnastettava este.

Pirkanmaan pelastuslaitoksen koulutusmateriaalista vastaa Pirkanmaan pelastuslaitoksen ensihoidon vastuulääkäri, joka laatii 6 koulutusluentoa vuodessa. Koulutukset ladataan Moodle-oppimisalustalle (koulumaaliin), josta sopimuspalokuntien ja vakinaisten palokuntien ensivastetoimijat käyvät katsomassa luennot. Luennon jälkeen heille on tehty ohjeet käytännön harjoitusten toteuttamiseen. Koulutukset avautuvat kahden kuukauden välein, jonka aikana koulutus tulee tehdä.

Varsinais-Suomen alueella ensivastetoimintaa ohjaa, valvoo ja koordinoi ensivasteen ohjausryhmä, johon kuuluvat edustajat sairaanhoitopiiristä (ensihoitopäällikkö, ensihoidon ylilääkäri, ensihoidon kenttäjohtaja, ensihoidon apulaisosastonhoitaja) ja pelastuslaitokselta (ensihoitopäällikkö, lääkintäesimies) sekä asiantuntija/ Meripelastusyhdistyksen edustaja. Ensivasteen ohjausryhmässä käsitellyt asiat käsitellään ensivastetta tuottavien sopimuspalokuntien yhdyshenkilöistä kootussa ensivasteen yhteistoimintaryhmässä. Ryhmät kokoontuvat muutamia kertoja vuodessa. Ensivasteen yhteistoimintaryhmä voi esittää toiveita esimerkiksi vasteisiin ja kalustoon liittyvistä asioista ensivasteiden ohjausryhmälle ja ohjausryhmä voi viedä palautetta ensivastetoimijoille ensivasteen yhteistoimintaryhmän kautta. Yhteistoimintaryhmän kokousmuistiot ovat kaikkien ensivastepalokuntien saatavilla.

Varsinais-Suomessa ensivasteiden vastuukouluttajana toimii ensihoidon kenttäjohtaja. Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin (Tyks akuutti) ensivastekouluttajat ja vastuu kouluttaja suunnittelevat koulutuskalenteri seuraavalle vuodelle. Koulutuskalenterissa määritellään kuukausittaiset koulutusaiheet sekä määritellään mikä Varsinais-Suomen ensihoidon alue tuottaa tietyn kuukauden koulutusmateriaalin. Materiaalit jaetaan sähköpostitse yhteyshenkilöiden kautta ensivastetoimijoiden käyttöön. Materiaali koostuu Power-Point-esityksistä ja videoluennoista. Koulutuskalenterissa on määritelty myös, mikä alue huolehtii Sairaanhoitopiirin täydennyskoulutuspäivien materiaalien ja harjoitussuunnitelmien laatimisesta. Koulutusmateriaalin tarkistaa vastuukouluttaja ja ensihoidon vastuulääkäri. Kaikki ensivastetoimijat käyttävät samoja koulutusmateriaaleja koulutuksissaan, joiden avulla pyritään takaamaan tasalaatuinen koulutus.

Benchmarking antoi uutta tietoa kahden eri alueen ensivastetoimijoiden koulutuksista ja niiden vaatimuksista. Benchmarkingin avulla saatiin tietoa myös uusista koulutusmalleista, joita voitaisiin hyödyntää myös Satakunnan alueella. Uuden tiedon pohjalta käytäntöön tulevat PPE+D vuosittainen näyttökoe, sillä sen on benchmarkingiin osallistuneilla alueilla lisännyt ensivastetoimijoiden osaamista ja varmuutta oikeissa elvytysti-

lanteissa. Lisäksi benchmarkingiin perustuen otetaan käyttöön kiertävä koulutussuunnitelma, jolloin ensivastekurssilla käydyt opinnot tulevat tasaisin väliajoin kerratuksi. Palautteiden kerääminen tulee myös jokavuotiseksi, jonka avulla kehitetään täydennyskoulutusta.

5.3 Kyselytutkimus

Kyselyyn vastasi yhteensä 72 ensivastetoimijaa. Ensivastetoimijoita on kirjattu Satakunnassa olevan 594 henkilöä, joten vastausprosentti 12 %.

Vastaajien kokemus ensivastetoiminnassa vaihteli vuoden ja kahdenkymmenenseitsemän vuoden välillä. Ensivastetoiminnassa olevien henkilöiden kokemus oli keskimäärin kaksitoista vuotta (Ka. 12-vuotta). Suurin osa (n=57, 79%) oli käynyt Suomen pelastusalan keskusjärjestön järjestämän ensivastekoulutuksen. Vastaajista 17% (n=12) oli käynyt muun koulutuksen. Muun koulutuksen järjestäjiä olivat Satakunnan sairaanhoitopiiri, Satakunnan pelastuslaitos, Länsi-Suomen pelastusalan liitto ja Pohjois-Satakunnan peruspalvelukuntayhtymä. Vastaajista noin yksi kolmasosalla (n=22, 31%) oli jokin terveystieteiden alan tutkinto, jota he pystyivät hyödyntämään ensivastetehtävillä. Vastaajat olivat suorittaneet lähihoitajatutkinnon (n=7, 10%), sairaanhoitajatutkinnon tai ns. kaksoistutkinnon (n=12, 17%) tai hoitotason ensihoitajan tutkinnon (n=3, 4%). Vastaajista alle puolet (n=30, 42 %) osallistui ensivastetehtäville 1-2 kertaa kuukaudessa. Viikoittain ensivastetehtäville osallistuneita oli 5 (7 %) (Taulukko 1.).

Taulukko 1. Ensivasteiden koulutus ja kokemus ensivastetoiminnasta.

Kysymys, vastaajien määrä	n	%
Ensivastekoulutuksen järjestäjä (n=72)		
SPEK	57	79
SPR	3	4
Meripelastusseura	0	0
Jokin muu	12	17
Kokemus ensivastetoiminnasta (n=75)		
0-5 vuotta	17	22
6-10 vuotta	23	31
11-15 vuotta	14	19
16-20 vuotta	5	7
Yli 20 vuotta	16	21

Aikaisempi terveystalon tutkinto, josta saatua osaamista voi hyödyntää ensivastetehtävillä (n=72)		
Kyllä	22	31
Ei	50	69
Ensivastetehtäville osallistuminen (n=72)		
Viikoittain	5	7
1-2 kertaa kuukaudessa	30	42
Vähemmän kuin kerran kuukaudessa	29	40
Vielä harvemmin	8	11
En koskaan	0	0

Noin kolmasosa sopimuspalokuntien ensivastekoulutuksista järjesti sopimuspalokuntien ensivastevastaavat (n=46, 34%). Ensivasteluentojen määrä vaihteli nollan ja kahdentoitsetaluento kerran väliltä. Keskimäärin ensivasteluentoja pidettiin kolme kertaa vuodessa (Ka. 3,2 luentoja). Vuosittaisten ensivasteharjoitusten määrä vaihteli kerran ja kahdentoitsetaluento kerran väliltä. Vuodessa pidettävät ensivasteharjoituksia pidettiin keskimäärin kuusi kertaa vuodessa (Ka. 6 harjoitusta). (Taulukko 2.)

Taulukko 2. Ensivasteiden tämänhetkinen koulutustilanne.

Kysymys, vastaajien määrä	n	%
Sopimuspalokunnan ensivastekoulutusten järjestäjä (n=140)		
Terveystalon ammattilainen omasta sopimuspalokunnasta	33	23
Oman sopimuspalokunnan ensivastevastaava	46	34
Ulkopuolinen luennoitsija, joka töissä ensihoidossa	31	22
Oman ensivasteryhmän jäsen vuorollaan	23	16
Joku muu	7	5
Ensivasteluentojen määrä vuodessa (n=68)		
0 kertaa	8	12
1-5 kertaa	54	75
6-9 kertaa	5	7
Yli 10 kertaa	1	2
Ensivasteidenharjoitusten määrä vuodessa (n=72)		
0 kertaa/ei vastausta	4	6
1-5 kertaa	36	50
6-9 kertaa	16	22
Yli 10 kertaa	16	22

Kaikki ensivastetoimijat kokivat täydennyskoulutuksen tarpeelliseksi (n=72, 100%). Heistä suurin osa (n=64, 91%) halusi vaikuttaa palautteen avulla seuraavan vuoden tuleviin koulutuksiin. Yli puolet ensivastetoimijoista (n=44, 61%) halusi vuosittaisen PPE+D näyttökokeen. Ensivastetoimijoista hieman yli puolet (n=36, 51%) halusi erillisen teoriakokeen, jossa saa olla opiskelumateriaalia mukana, järjestettävän kerran vuodessa. Muutoin hieman yli puolet (n=36, 51%), ensivastetoimijoista toivoi teoriakokeita järjestettävän joka toinen tai joka kolmas vuosi. Suurin osa (n=68, 94%) halusi, että vuosittain järjestettäisiin erillinen koulutuspäivä Satakunnan sairaanhoitopiiriin tai Satakunnan pelastuslaitoksen toimesta. (Taulukko 3.)

Taulukko 3. Ensivasteiden testaaminen.

Kysymys, vastaajien määrä	n	%
Täydennyskoulutustarve (n=72)		
Kyllä	72	100
Ei	0	0
Palautteen kerääminen, jolla vaikutetaan tulevan vuoden koulutukseen (n=70)		
Kyllä	64	91
Ei	6	9
PPE+D näyttökoe vuosittain (n=72)		
Kyllä	44	61
Ei	28	39
Teoriakokeen järjestäminen, jossa saisi olla opiskelumateriaalia mukana (n=71)		
Kyllä	36	51
Ei	35	49
Teoriakokeen järjestäminen		
Kerran vuodessa	9	13
Joka toinen vuosi	17	24
Joka kolmas vuosi	19	27
Harvemmin	9	13
Ei ollenkaan	17	24
Erillisen koulutuspäivän järjestäminen (n=72)		
Kyllä	68	94

Ei	4	6
----	---	---

Ensivastetoimijat halusivat täydennyskoulutusta järjestettävän vuodessa kahdesta kahteenkymmeneenneljään koulutuskertaan. Keskimäärin täydennyskoulutusta haluttiin järjestettävän kuusi kertaa vuodessa (Ka. 6,3 kertaa). Yli puolet halusi täydennyskoulutuksen järjestäjäksi Satakunnan sairaanhoitopiiriä (n=43, 60%) ja toteuttamistavaksi luentoa, jonka jälkeen on harjoitus (n=37, 51%). Ensivastetoimijoista noin kaksi kolmasosa (n=51, 71%) halusi koulutuksen Satakunnan pelastuslaitoksen tai Satakunnan sairaanhoitopiirin etänä toteutettavana videoluentona, jonka jälkeen ensivasteille olisi ohjeet käytännön harjoitteisiin. (Taulukko 4.)

Taulukko 4. Ensivasteiden täydennyskoulutustapa.

Kysymys, vastaajien määrä	n	%
Ehdotus ensivastekoulutusten määräksi vuodessa (n=72)		
2-5 kertaa	37	51
6-10 kertaa	21	29
11-20 kertaa	13	18
Yli 20 kertaa	1	2
Ehdotus täydennyskoulutusten toteuttajaksi (n=72)		
Satakunnan pelastuslaitoksen	17	24
Satakunnan sairaanhoitopiirin	43	60
Sopimuspalokunnan ensivastevastaavan	4	6
Jonkun muun	8	11
Ehdotus täydennyskoulutuksen järjestämisestä (n=72)		
Luento, jonka jälkeen harjoitus	37	51
Luentoja enemmän kuin harjoituksia	4	6
Harjoituksia enemmän kuin luentoja	29	40
Jotenkin muuten	2	3
Ehdotus täydennyskoulutuksen materiaalin jakamisesta (n=72)		
Sopimuspalokunta saa valmiin materiaalin, jonka avulla tuottaa koulutuksen	13	18
SHP/SatPel etänä toteutettavana videoluentona, jonka jälkeen ohjeet käytännön harjoitteisiin	51	71
Sopimuspalokunnan ensivastevastaavan pitämänä määrätystä aiheesta	3	4
Jotenkin muuten	5	7

Viimeisessä kysymyksessä ensivastetoimijoille annettiin 21 vaihtoehtoa koulutusten sisällöstä, joista he saivat valita 5 heidän mielestään tärkeintä koulutusaihetta. Tärkeimmiksi aiheiksi nousivat elottoman potilaan (n=38, 11%), aivoverenkiertohäiriöpotilaan (n=29, 8%), hengitysvaikeuspotilaan (n=27, 8%) ja tajuttoman potilaan hoitaminen (n=24, 7%). Koulutusta toivottiin myös ensivastelääkkeistä (n=25, 7%) sekä kädentaidoista ja välineistä (n=24, 7%). Lisäksi ensivastetoimijat toivoivat koulutusta onnettomuuspaikalla toimimisesta ensivaste ja ensihoidon näkökulmasta, palokuntien yhteistoiminta harjoituksia, viranomaisradioverkon käyttökoulutusta, lasten ensiapua ja potilaan kohtaamista.

5.4 Ensivasteen täydennyskoulutussuunnitelma

Täydennyskoulutussuunnitelman kehittämisessä otettiin huomioon asiantuntijaryhmän, benchmarkingin ja kyselytutkimuksen avulla saadut tiedot.

Täydennyskoulutussuunnitelma suunnitellaan toteutettavaksi kolmen vuoden kierrolla. Koulutuksia on yhteensä kahdeksantoista, joista jokaiselle vuodelle valikoidaan kuusi, kuitenkin siten, että kaikki koulutukset tulee olla käytynä kolmen vuoden aikana. Tarkoitus on käydä yksi koulutus kahden kuukauden välein eli kolme koulutusta kevätkautena ja kolme syyskautena. Tämän lisäksi suoritetaan PPE+D näyttökoe vuosittain. Koulutuksien järjestys aloitetaan tässä opinnäytetyön tehdyllä mallilla, mutta koulutuksien järjestystä voidaan muuttaa, jos palautteiden tai hälytystilastoinnin perusteella koetaan tämä aiheelliseksi.

Tulevaisuudessa ensivastetoimijoiden ja Satakunnan sairaanhoitopiirin ensihoitajien koulutuksia on tarkoitus yhdistää. Tulevaisuuden ensivastetoimijoita voitaisiin ottaa mukaan ensihoitajille järjestettäviin Satakunnan sairaanhoitopiirin koulutuksiin tai ensivastetoimijoiden ja ensihoitajien koulutuksissa olisi samat aihealueet, vaikka koulutukset järjestettäisiin erikseen.

Täydennyskoulutusmateriaalin ensivasteille tuottaa Satakunnan pelastuslaitoksen ensivastekouluttaja. PPE+D näyttökoe suoritetaan samaan aikaan kun täydennyskoulutussuunnitelmassa on elvytyskoulutus. Vuosina, jolloin elvytyskoulutusta ei järjestetä, Satakunnan pelastuslaitoksen ensivastekouluttaja käy ottamassa sopimuspalokunnissa PPE+D näyttökokeen vastaan.

Vuosittaiset koulutusaiheet on jaettu seuraavanlaisesti kolmelle vuodelle (taulukot 5, 6 ja 7):

Taulukko 5. Ensivasteiden ensimmäisen vuoden täydennyskoulutusjakso

Teorialuento 45 minuuttia	Harjoitus 45 minuuttia	Opetusmenetelmä
Kevätkausi		
Kädentaidot (Defibrillaattori, iv.letkuston nesteytys, VS/RR-mittarit, paineside)	Välineiden harjoittelu	Audiovisuaalinen teorialuento ja ryhmäohjausta käytännön harjoitteissa
704 Rintakipupotilas + ensivasteen lääkehoito	Potilaan tutkiminen/haastattelu + lääkehoito	Audiovisuaalinen teorialuento ja simulaatioharjoitus
700 Elvytys (PPE+D näyttökoe)	PPE+D tekniikka ja 4H:n ja 4T:n poissulku	Audiovisuaalinen teorialuento ja simulaatioharjoitus
Syyskausi		
703/711 Ilmatie-este/Hengenahdistuspotilas	Potilaan tutkiminen/haastattelu, hoito ja välineistön käyttö	Audiovisuaalinen teorialuento, jonka jälkeen simulaatioharjoitus
702 Tajuttoman potilaan hoito	Potilaan tutkiminen, VOI IHME!	Audiovisuaalinen teorialuento, jonka jälkeen simulaatioharjoitus
706 Aivoverenkiertohäiriöpotilas	Potilaan tutkiminen ja haastattelu + aivopaineeseen vaikuttavat tekijät	Audiovisuaalinen teorialuento, jonka jälkeen simulaatioharjoitus

Ensimmäisenä koulutusvuotena on tarkoitus tutustua välineisiin ja laitteisiin, jonka jälkeen opetellaan hätätilapotilaan hoitamista, joihin yleisemmin ensivaste hälytetään ja joista ensivastetoimijat toivoivat eniten koulutuksia.

Taulukko 6. Ensivasteiden toisen vuoden täydennyskoulutusjakso

Teorialuento 45 minuuttia	Harjoitus 45 minuuttia	Opetusmenetelmä
Kevätkausi		
744 Isojen verenvuotojen tyrehtyttäminen ja potilaan kohtaaminen	Välineiden käyttöharjoitus ja potilaan kohtaaminen ABCDE	Audiovisuaalinen teorialuento, jonka jälkeen simulaatioharjoitus

Traumapotilaan tutkiminen ja tuenta	RIVALAISER, CABCADE ja kuolemankolmion harjoite	Audiovisuaalinen teoria-tunti, jonka jälkeen simulaatioharjoitus
Onnettomuuspaikalla toimiminen	Primaaritriagen harjoittelu	Audiovisuaalinen teoria-tunti, jonka jälkeen ryhmäohjaus harjoitus
Syyskausi		
773 Allerginen reaktio + lääkehoito	Allergisen potilaan hoitaminen ja Epipenin käyttökoulutus	Audiovisuaalinen teoria-tunti, jonka jälkeen ryhmäohjaus harjoitus
752 Myrkytyspotilas + lääkehoito	Myrkytyspotilaan tutkiminen, seuranta ja ympäristön tarkastelu	Audiovisuaalinen teoria-tunti, jonka jälkeen ryhmäohjaus harjoitus
791 Synnytys ja lapsipotilas	Synnytyksessä avustaminen	Audiovisuaalinen teoria-tunti, jonka jälkeen ryhmäohjaus harjoitus

Toinen koulutusvuosi aloitetaan potilaan tutkimisjärjestyksellä ja isojen verenvuotojen tyrehtyttämällä, mikä johdattelee seuraaviin kevään aikana toteutettaviin koulutuksiin. Syyskaudella käydään ensivastetoimijoiden toivomia koulutuksia.

Taulukko 7. Ensivasteiden kolmannen vuoden täydennyskoulutusjakso

Teorialuento 45 minuuttia	Harjoitus 45 minuuttia	Opetusmenetelmä
Kevätkausi		
772 Kouristelu ja lääkehoito	Kouristeluun johtavien syiden poissulku ja potilaan tutkiminen	Audiovisuaalinen teoria-tunti, jonka jälkeen simulaatioharjoitus
771 Sokeritasapainohäiriö potilas	Hoitovälineiden käyttö ja potilaan hoitaminen	Audiovisuaalinen teoria-tunti, jonka jälkeen ryhmäohjaus harjoitus
755 Palovammapotilas	Palovammapotilaan hoitaminen ja seuranta. Sammutuspeitteen käyttöharjoitus nukelle	Audiovisuaalinen teoria-tunti, jonka jälkeen ryhmäohjaus harjoitus, jossa alkusammutusvälineistöä
Syyskausi		

756 Alilämpöisyys	Alilämpöisen potilaan tutkiminen/siirtäminen	Audiovisuaalinen teoria-tunti, jonka jälkeen ryhmä-ohjaus harjoitus
781 Vatsakipu	Potilaan tutkiminen ja seuranta	Audiovisuaalinen teoria-tunti, jonka jälkeen simulaatioharjoitus
CMR - Tehtävän hallinta, tiimityö, tilannetietoisuus, päätöksenteko	Johtamisprosessi & pelastus taktiikka	Audiovisuaalinen teoria-tunti, jonka jälkeen ryhmä-ohjaus harjoitus

Kolmantena koulutusvuotena toteutetaan loput koulutusaiheet, joita ensivastetoimijat kyselytutkimuksen perusteella toivoivat.

Harjoituksissa käytetään opetusmenetelmänä simulaatioharjoituksia ja ryhmäohjausta. Simulaatioharjoituksia sovelletaan, sillä kunnollinen simulaatiokoulutus vaatii enemmän resursseja, kuin yhdellä kouluttajalla on käytössä.

Simulaatiokoulutuksella halutaan saada muutosta koulutettavien tietoihin ja taitoihin. Usein asenteet ja motivaatio muuttuva koulutuksissa. Koulutuksien tavoite onkin saada usein uutta tietoa jo opitusta asiasta. (Rauste-Von Wright & Von Wright & Soini 2003:17.) Yksi ensivastetoimija pari suorittaa simulaatioharjoitetta ja loput seuraavat suoritetta. Seuraajille annetaan myös tehtävä, mihin he kiinnittävät huomiota ensivastetoimijaparin suoritteessa esimerkiksi parin kommunikaatiota, hoitovälineiden käyttöä tai hoitoprotokollan suorittamista, joista he antavat palautteen simulaationkoulutuksen jälkeisessä purkutilaisuudessa. Purkutilaisuudessa kerrataan teoriatunnin keskeiset sisällöt.

Ryhmäohjauksissa toteutetaan simulaatio-oppimisen käytäntöjä, mutta sillä erotuksella, että ensivastepari suorittaa harjoitetta ja tarvittaessa kouluttaja ohjaa suoritusta.

6 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan mukaan hyvän tieteellisen käytännön lähtökohtia ovat tutkimuksessa noudatettava tiedeyhteisön tunnustamat toimintatavat eli rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus tutkimustyössä. Tässä opinnäytetyössä sovellettiin tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä. Opinnäytetyössä käytettiin muiden töiden lainaamisessa

asianmukaisia lähdemerkintöjä ja viitteitä. Epäluotettavuuksien välttämiseksi tutkimuksessa otettiin huomioon omien tutkimuksien plagiointi, tulosten kritiikitön yleistäminen, harhaanjohtava tai puutteellinen raportointi. Opinnäytetyön suunnitelma toteutettiin ja raportointiin ja siinä syntyvät tietoaineisto tallennettiin asetettujen vaatimusten edellyttämällä tavalla. Opinnäytetyössä otettiin huomioon tietosuoja-asiat. Opinnäytetyön alkuperä on tarkistettu Turnitin-järjestelmällä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012:6.)

Tieteellisen tutkimuksen normit koskevat myös tutkimuksellista kehittämistyötä tutkimuseetikassa. Tutkimuksen ja kehittämisen mukana olevien ihmisten tulee tietää mitä tutkija/tekijä on tekemässä, mikä on toiminnan kohde ja tavoitteet ja mikä on heidän roolinsa kehittämistyössä. Vastaukset ovat rehellisiä, kun vastaajia ei yksilöidä ja heidän nimettömyytensä taataan. Vastaajien tulee tietää tämä, jolloin vastaukset ovat mahdollisimman rehellisiä ja he ymmärtävät oman osansa tutkittavasta ilmiöstä. (Ojasalo ym. 2018:48.) Tämän opinnäytetyöprosessin aikana noudatettiin hyviä eettisiä periaatteita koko prosessin ajan. Kyselytutkimukseen vastanneille kerrottiin saatekirjeessä ennen kyselyn alkua mikä on heidän roolinsa tässä kehittämistyössä ja mikä oli kyselytutkimuksen tavoite. Kyselytutkimus toteutettiin niin, ettei vastaajaa pystytä yksilöimään kyselystä.

Kehittämistehtävää valittaessa tulee pohtia, kenen ehdoilla se valitaan ja miksi siihen ryhdytään. Tulee miettiä myös kuka päättää lopullisen aiheen. Usein alkuperäinen aihe täsmentyy prosessin edetessä, jolloin myös toimeksiantajan täytyy miettiä kehittämisen uutta mahdollista suuntaa. Kehittämistyössä tulisi myös aina muistaa työn yhteiskunnallinen merkitys. (Ojasalo ym. 2018:49.) Opinnäytetyön aihe on tullut työelämästä ja opinnäytetyö tekijä on sen vapaasta valinnastaan ja mielenkiinnostaan valinnut työksensä. Yhteiskunnallisesti merkittäväksi työn tekee se, että se vahvistaa ensivasteiden mahdollisuutta kehittää osaamistaan ja näin hätätilapotilas saa oikeaa hoitoa oikeaan aikaan.

Tutkimusprosessin etenemisen kuvaus ja tulkintojen perustelut ovat oleellisia, sillä niiden avulla lukija tekee arvion tutkimuksen luotettavuudesta. Tulosten luotettavuutta voidaan lisätä tutkimalla ilmiötä monista erinäkökulmista. (Ojasalo ym. 2018:105.) Tutkimusluvut haettiin Satakunnan sairaanhoitopiiriltä ja Satakunnan pelastuslaitokselta. Tässä opinnäytetyössä käytettiin kolmea eri menetelmää täydennyskoulutussuunnitelman kehittämiseen, mitkä koostuivat asiantuntijapaneelistä (Delfoi-ryhmästä) jotka olivat työelämän yhteyshenkilöitä, joilla oli vuosien kokemus ensivastetoiminnasta ja kouluttamisesta. Heiltä saatiin palautetta työn etenemisestä ja mitä tulee ottaa huomioon koulutussuunnitelmaa laadittaessa. Benchmarking-menetelmä antoi näkemystä muiden

alueiden jo käytössä olevista koulutussuunnitelmista. Kyselytutkimuksella avulla saatiin ensivastetoimijoiden näkemys tuotua esille koulutussuunnitelman laadinnassa.

Tässä opinnäytetyössä luotettavuutta arvioitaessa otettiin huomioon koko kehittämisprosessi muun muassa sen suunnittelu ja toteutus. Suunnittelun ja toteutuksen luotettavuuden arvioinnissa huomioidaan neuvottelu- ja yhteistyötilanteet, kuten osallisuuden mahdollistaminen, osallistuminen, intressien yhteensovittaminen ja ristiriitojen sovittelu. Lopuksi arvioidaan tulokset, tuotos ja sen laatu sekä tavoitteiden saavuttaminen. (Vilkkä 2021:188–189.). Tämän kehittämistyön suunnittelu- ja toteutusvaiheessa otettiin jo huomioon asiantuntijapaneelin näkökulmia ja yhteisen intressien yhteensovittaminen mikä kohdentui ensivasteiden osaamisen kehittämiseen ja haluttiin myös ottaa ensivastetoimijoiden näkökulmat huomioon koulutussuunnitelman kehittämisessä. Asiantuntijapaneelille tehtiin mahdollisimman helpoksi osallistua tapaamisiin etävideoneuvotteluiden avulla, mikä helpotti jokaisen osallistujan osallistumisen pikaisellakin aikataululla.

Lopuksi saatiin kehitettyä toteuttamiskelpoinen koulutussuunnitelma, joka tulee Satakunnan pelastuslaitoksen ja Satakunnan sairaanhoitopiiriin käyttöön. Koulutussuunnitelma vaatii vielä ajantasaisen ensivastetasoisen koulutusmateriaalin kehittämisen Satakunnan pelastuslaitoksen ensivastekouluttajalta.

Kehittämistyön aikana konsultoitin nykyisen ensivastekoulutuksen kehittäjää Pelastusopistosta, häneltä saatiin tietoa uuden koulutuksen sisällöstä ja miten se eroaa Suomen pelastusalan keskusjärjestön entisestä koulutuksesta. Arvokasta palautetta koko opinnäytetyöprosessin aikana saatiin Satakunnan sairaanhoitopiirin ensivastevastavalta, joka toimi myös opinnäytetyö työelämäohjaajana.

7 Pohdinta

Satakunnan alueella toimiville sopimuspalokuntien ensivastetoimijoille ei ole ollut yhteinäistä täydennyskoulutussuunnitelmaa vaan sopimuspalokuntakohtaisesti koulutuksien määrässä ja sisällössä on ollut suuria eroavaisuuksia. Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoitus oli luoda ensivasteille täydennyskoulutussuunnitelma ja tavoitteena kehittää ensivasteiden osaamista sekä tehdä täydennyskoulutuksesta tasalaatuista

koko Satakunnan alueella. Koulutussuunnitelman tekemisessä pyrittiin ottamaan huomioon ensivastetoimijoiden näkökulma hyvästä täydennyskoulutuksesta ja että koulutussuunnitelman toteuttaminen on resurssien puolesta mahdollista toteuttaa.

Benchmarkingin avulla saatiin koulutussuunnitelmaan toteuttamiseksi uusia näkökulmia. Benchmarkingin avasi maakuntien välisiä eroja ja käytäntöjä ensivastetoimijoiden kouluttamiseksi. Kiinnostavaa olisi tietää kuinka paljon ensivasteiden osaaminen kehittyi säännöllisten koulutuksien ja vuosittaisten PPE+D näyttökokeiden aikana.

Asiantuntijapaneelin mukaan täydennyskoulutukselle olisi selkeä tarve, ja he olivatkin tiiviisti mukana koulutussuunnitelman kehittämisessä. Ensivastetoimijat itsekkin kaipaisivat täydennyskoulutusta ja halusivat koulutusmateriaali tulevan Satakunnan sairaanhoitopiiriltä tai Satakunnan pelastuslaitokselta. Asiantuntijapaneelinkin mielestä valmiin koulutusmateriaalin tuottaminen helpottaisi ensivastetoimijoita ja samalla koulutuksen sisältö varmasti vastaisi nykyisiä Käypä hoitosuosituksia ja toimintaohjeita.

Innanen (2018) on tutkinut ensivastetoiminnan merkitystä tavoittamisviiveen pienentämisessä ja on halunnut tulevaisuudessa jatkotutkimuksia muun muassa ensivastehenkilöstön perus-, ylläpito- ja täydennyskoulutuksesta, osaamisen varmistamisen käytännöistä ja ensivasteiden välineistä, lääkkeistä sekä hoito-ohjeista. Huuhka (2016) on tehnyt ensivasteen toimintaohjeet Satakuntaan, mitä ei kuitenkaan ole otettu virallisesti käytäntöön Satakunnan alueella. Uudet ensihoidon toimintaohjeet ovat tulleet 2020 vuonna ja olisi hyvä päivittää Huuhkan (2016) tekemät toimintaohjeet vastaamaan tämänhetkisten käytössä olevien ensihoidon toimintaohjeiden kanssa ja samalla ottaa se virallisesti käyttöön ensivasteiden taskuoppaaksi.

Tulevaisuudessa kun tehdään uusia toimintaohjeita ensihoidolle, tulisi ohjeistuksessa huomioida ensivasteiden toiminta potilaan luona ja miten he peruselintoimintahäiriöhoidon lisäksi pystyisivät ehkäisemään tai parantamaan potilaan sekundaarivaurioita.

Innasen (2018) jatkotutkimusehdotuksiin kehittämistyöni antaa osittain vastauksia. Kehitin ensivasteiden täydennyskoulutussuunnitelman Satakuntaan ja kyselytutkimuksen sekä benchmarking-menetelmän perusteella sain vastauksia eri maakunnissa järjestettävistä ylläpitokoulutuksista ja ensivastetoimijoiden tämänhetkisistä omista koulutuksien määrästä ja heidän koulutustarpeistaan. Opinnäytetyöni myös lisää ensivasteiden osaamisen varmistamista tulevaisuudessa ja sen kehitystä olisi syytä tutkia tulevaisuudessa. Puustisen (2020:12) mukaan ensivasteeseen halutaan täydennyskoulutusta osaamisen ylläpitämiseksi ja potilasturvallisuuden parantamiseksi.

Jatkotutkimusehdotuksena esitetään ensivastetoimijoiden PPE+D:n osaamisen kehittämisen arviointia. Tämä vaatii arviointilomakkeen kehittämisen ja sen perusteella osaamisen arvioinnin. Myös erillisen ensivasteiden koulutuspäivän kehittäminen olisi tarpeellinen ja koulutuspaikkana voisi hyödyntää Länsi-Suomen pelastusharjoitusalueita. Tässä opinnäytetyössä kehitetty täydennyskoulutussuunnitelma otetaan käyttöön vuonna 2023. Tulevaisuudessa olisi hyvä kiinnittää huomiota koulutussuunnitelman jatkuvaan kehittämiseen siten, että se vastaa myös tulevaisuuden tarpeita.

Tutkimus- ja kehittämistyö on mielenkiintoinen prosessi, jossa saadaan tuotettua uutta tietoa työelämän käyttöön. Kehittämistyön prosessissa otetaan huomioon koko kokonaisuus kehitettävästä kohteesta, jolloin saadaan huomioitua eri osa-alueiden näkökulmat. Kun kehittämistyö on valmistunut, tulee kehittämistyön tulokset ottaa käyttöön. Käytäntö kertoo aikanaan täydennyskoulutussuunnitelman tuloksen toimivuudesta. Itse arvioisin tutkimuskehittämistyöni edenneen prosessin mukaisesti ja saadun tuloksen hyödyttävän ensivastetoimijoita heidän haluamallaan tavalla.

Lähteet

- Anderson, Gregory & Gaetz, Michael & Masse, Jeff. 2011. First aid skill retention of first responders within the workplace. *Scandinavian Journal of Trauma, Resuscitation and Emergency Medicine* volume 19 (11). < <https://sjtrem.biomedcentral.com/articles/10.1186/1757-7241-19-11>>. Viitattu 19.5.2021
- Castrén, Maaret & Kurola, Jouni & Lund, Vesa & Martikainen, Matti & Silfvast, Tom 2016. *Ensihoito-opas 8. painos*. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim. Viitattu 1.3.2021
- Colin, Kaija & Eteläpelto, Anneli & Mattila, Minna-Maria & Jokela, Jorma & Ranta, Iiri & Silvennoinen, Minna 2013 *Simulaatio-oppiminen terveydenhuollossa*. Helsinki: Fioca 21-50. Viitattu 5.3.2021
- Greelane. *Andragogy*. 8.3.2017 <<https://www.greelane.com/fi/humanistiset-tieteet/englanti/what-is-andragogy-31318>>. Viitattu 5.3.2021
- Hellström, Martti 2008. *Sata sanaa opetuksesta*. 1. painos. Jyväskylä: PS-kustannus Oy (160-175) Viitattu 5.3.2021
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula. *Tutki ja kirjoita*. 15-17 painos. Helsinki: Tammi. Viitattu 23.3.2021 (23-25)
- Holmström, Peter & Kuisma, Markku & Nurmi, Jouni & Porthan, Kari & Taskinen, Tuomas 2017. *Ensihoito*. 6. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy. Viitattu 1.3.2021 (20,25)
- Huuhka, Minna 2016. *Ensiasteen toimintaohjeet Satakuntaan*. Opinnäytetyö. Hoitotyö. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Viitattu 7.4.2022
- Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2012. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. < https://www.metropolia.fi/sites/default/files/images/TKI%20ja%20hankkeet/htk_ohje_2012_0.pdf>. Viitattu 6.4.2021
- Hyökki, Johanna 2021. *Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri. Tyks akuutti. Ensihoito. Haastattelu* 1.10.21

Kyngäs, Helvi & Kääriäinen, Maria & Poskiparta, Marita & Johansson, Kirsi & Hirvonen, Eija & Renfors, Timo 2007. Ohjaaminen hoitoyössä Helsinki: WSOY. Viitattu 5.3.2021

Moisander, Emilia & Toiviainen, Riikka 2017. Simulaatio-oppiminen – video opetuskäyttöön. Opinnäytetyö. Hoitotyö. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Viitattu 5.3.2021

Innanen, Jukka 2018. Ensivastetoiminnan merkitys tavoittamisviiveen pienentämisessä. Opinnäytetyö. Hoitotyö. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Viitattu 14.5.2021

Järvinen, Jukka 2021. Pirkanmaan ensivastekouluttaja. Tampere. Haastattelu 1.10.21

Kalenius, Kirsi & Mäkelä, Mira 2020. Ensivasteen osaaminen ja koulutustarpeet Kanta-Hämeessä. Opinnäytetyö. Hoitotyö. LAB-ammattikorkeakoulu. Viitattu 17.5.2021

Naarajärvi, Saija & Telkki, Tuomas 2016. Ensiauttajan taskuopas. 2. painos. Helsinki: Grano Oy. Viitattu 9.2.2021

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2019 Kehittämistyön menetelmät – Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3-5 Painos. Helsinki: Sanoma pro Oy. Viitattu 15.3.2021

Pori. Satapelastus. Ensihoito. <<https://www.pori.fi/satapelastus/ensihoito>>. Viitattu 9.2.2021

Prontto. Tilastot. 2021 <<https://prontonet.fi/Pronto3/online1/Tp38P13.htm>>. Viitattu 21.3.2021

Rauste-Von Wright, Maija-Liisa & Von Wright, Johan & Soini, Tiina 2003. Oppiminen ja koulutus. 9.uudistettu painos. Helsinki: WSOY. Viitattu 25.3.2021

Rednet, Punainen risti. Ensivastekurssi. <<https://rednet.punainenristi.fi/node/44639>>.

Salakari, Hannu 2010. Simulaattorikouluttajan käsikirja. Helsinki: Hakapaino Oy. Viitattu 5.3.2021

Satakunnan sairaanhoitopiirin ensihoitopalvelun palvelutasopäätös ajalle 1.1.2021-31.12.2021. Viitattu 1.3.2021

Satakunnan Pelastuslaitoksen palvelutasopäätös 2021-2025. Viitattu 1.3.2021

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus ensihoitopalvelusta 585/2017. Annettu Helsingissä 24.8.2017 <file:///C:/Users/Probook/AppData/Local/Temp/sk20170585.pdf>. Viitattu 1.3.2021

Sosiaali- ja terveysministeriön sosiaalihuollon täydennyskoulutussuositus -opas kunnille ja kuntayhtymille. 2006:6 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/73404/julk_0606_sosiaalikoulutus_verkko.pdf?sequence=1> Viitattu 14.5.2021

Puustinen, Alisa 5.2.2020. Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän uudistaminen - Turvallisuuskahvila -road show'n idealomakkeista. <https://www.pelastusopisto.fi/wp-content/uploads/Koonti_roadshow_idealomakkeet_100220.pdf>. Viitattu 25.4.2021

STM. Ensihoito. <<https://stm.fi/ensihoito>>. Viitattu 17.2.2021

SPEK. Ensivastekurssi. <<https://edu.spek.fi/koulutus/kurssit/ensivastekurssi/>>. Viitattu 25.3.2021

Spek. Koulutus. <<https://www.spek.fi/koulutus/pelastushenkiloston-koulutus/>>. Viitattu 21.3.2021

Termipankki. Täydennyskoulutus 2021. <<https://termipankki.fi/tepa/fi/haku/t%C3%A4ydennyskoulutus>>. Viitattu 3.3.2021

Terveystieteiden tutkimuskeskus 30.12.2010/1326. Annettu Helsingissä 1.5.2011. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326#L9P79>>. Viitattu 17.2.2021 193-196

Valvira 2014. Valtakunnallinen selvitys ensihoidosta. <https://www.valvira.fi/documents/14444/42787/Valtakunnallinen_selvitys_ensihoidosta.pdf>. Viitattu 25.3.2021 14-15

Vilka, Hanna. 2015. Tutki ja kehitä. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus Oy. Viitattu 23.3.2021

Vilka, Hanna 2021. Näin onnistus opinnäytetyössä – Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. 1.Painos. Jyväskylä: PS-Kustannus Oy. Viitattu 17.08.2021

Liitteet

Liite 1. Benchmarking kysymykset

Kuinka monta ensivastetta toimii alueella? Minkälaisille vasteille ensivasteet hälytetään?

Kuinka moneen koulutukseen ensivasteissa toimivien tulee osallistua vuodessa? Onko koulutuksille yhteistuntimäärä ja täytyykö tiettyjen tuntien täytyä, jotta voi jatkaa ensivastetoiminnassa? Onko osaamisen näyttöjä ja jos on, niin kuinka usein niitä täytyy tehdä ja mistä aihealueista?

Miten koulutukset toteutetaan? Järjestetäänkö luentoja esimerkiksi verkossa? Kuka koulutukset toteuttaa? (ulkopuolinen luennoitsija tai pelastuslaitoksen ensivastekouluttaja). Onko joku omasta ensivasteryhmästä velvoitettu järjestämään koulutuksia VPK-kohtaisesti? Velvoitetaanko Vapaa palokunnat itse järjestämään koulutuksien lisäksi omia ensivasteeseen liittyviä koulutuksia?

Onko jokin henkilövelvoite mikä tulee täytyä ensivastetehtäville mentäessä? Sopimusraharikkomus? Seurataanko ensivastetehtäville osallistumista?

Miten koulutuksien sisällöt valikoituvat? Teemat? Onko tehty tutkimusta ensivasteessa työskentelevien osaamisesta ennen tämänhetkisen koulutussuunnitelman käyttöönottoa ja sen jälkeen? Onko osaaminen kehittynyt?

Minkälainen on heidän koulutussuunnitelmansa? Onko kiertävä koulutussuunnitelma? Kuka on vastuussa koulutuksien järjestämisestä?

Liite 2. Kysely ensivastetoimijoille täydennyskoulutustarpeista

Kuinka monta vuotta olet ollut mukana ensivastetoiminnassa? _____

Kenen järjestämän ensivastekoulutuksen olet suorittanut?

SPR

SPEK

Meripelastusseura

Jonkun muun, kenen? _____

Kuinka usein osallistut ensivastetehtäville? Viikoittain, 1-2 kertaa kuukaudessa, vähemmän kuin kerran kuukaudessa, vielä harvemmin.

Oletko suorittanut terveydenhuoltoalan tutkinnon, minkä osaamista voit hyödyntää ensivastetehtävillä? Kyllä, minkä? _____ En

Miten ensivasteen täydennyskoulutus tulisi mielestäsi järjestää?
Luento, jonka jälkeen harjoitus
Luentoja enemmän kuin harjoituksia
Harjoituksia enemmän kuin luentoja
Jotenkin muuten, miten? _____

Tulisiko ensivastetoimijoilta kerätä vuosittain palaute kuluneen vuoden koulutuksista (palaute avulla voisi vaikuttaa tuleviin koulutuksiin)? Kyllä/Ei

Kuinka säännöllisesti VPK:ssa järjestetään ensivasteluentoja vuodessa? _____

Kuinka säännöllisesti VPK:ssa järjestetään ensivasteharjoituksia vuodessa? _____

Kuka toteuttaa ensivasteryhmänne koulutuksen VPK:ssa?
Terveystieteiden ammattilainen omasta VPK:sta?
Oman VPK:n ensivastevastaava?
VPK:n ulkopuolinen henkilö, joka töissä ensihoidossa?
Oman ensivasteryhmän jäsen vuorollaan?
Joku muu, kuka? _____

Onko ensivasteen täydennyskoulutus mielestäsi tarpeellinen? Kyllä/Ei

Kuinka monta ensivastekoulutusta tulisi järjestää vuodessa?

Kenen tulisi järjestää täydennyskoulutukset? SATPEL, SHP, Ensivastevastaavan, jonkun muun, kenen?

Kuinka tulisi järjestää täydennyskoulutus?

Sopimuspalokunta saa valmiin materiaalin, jonka avulla tuottaa harjoitukset?

Satakunnan pelastuslaitoksen/sairaanhoidopiirin pitämänä nettiluentona, jonka jälkeen ohjeistettu käytännön harjoitteet oman ensivasteryhmän kesken?

Sopimuspalokunnan ensivastevastaavan järjestämänä vaaditusta aiheesta?

Jotenkin muuten, miten?

Tulisiko PPE+D:n osaamisen varmistaminen (näyttökoe) järjestää vuosittain? Kyllä/Ei

Tulisiko Sairaanhoidopiirin tai Satakunnan pelastuslaitoksen järjestää vuosittain erillinen koulutuspäivä ensivasteille? Kyllä/Ei.

Tulisiko ensivasteille järjestää oma tentti, jossa saisi olla mukana opiskelumateriaalia?

Kuinka usein ensivasteiden osaamisen varmistaminen tulisi mielestäsi järjestää? Kerran vuodessa, joka toinen vuosi, joka kolmas vuosi, harvemmin?

Valitse seuraavista aiheista 5 mielestäsi tärkeintä aihetta, josta haluaisit täydennyskoulutusta:

Eloton/Elvytys

Tajuton

Hengitysvaikeus

Rintakipu

Aivoverenkiertohäiriö

Ilmatie-este

Yli-

ja

Alilämpöinen

potilas

Palovammat

Myrkytys

Sokeritasapainohäiriöt

Kouristelu

Allerginen

reaktio

Synnytys/Lapsipotilas

Trauma

Vatsakipu

Potilasluokittelu

Kädentaidot:

Välineet

Ei

tekniset

taidot/Tilannejohtaminen

Ensivaste

lääkkeet

Ergonomia

Muu, mikä? _____

Liite 3. Saatekirje

TIEDOTE TUTKIMUKSESTA

Ensivasteiden täydennyskoulutussuunnitelma Satakunnan sairaanhoitopiirille

Pyyntö osallistua tutkimukseen

Teitä pyydetään mukaan tutkimukseen, jossa kehitetään ensivastetoimijoille täydennyskoulutussuunnitelmaa. Olemme arvioineet, että sovellutte tutkimukseen, koska toimitte Satakunnan sopimuspalokuntien ensivastetoiminnassa. Tämä tiedote kuvaa tutkimusta ja teidän osuuttanne siinä. Kyselyyn vastaaminen katsotaan suostumukseksi osallistua tutkimukseen.

Vapaaehtoisuus

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Kieltäytyminen ei vaikuta teidän kohteluunne satakunnan ensivastetoiminnassa. Voitte myös keskeyttää tutkimuksen koska tahansa syytä ilmoittamatta. Mikäli keskeytätte tutkimuksen tai peruutatte suostumuksen, teistä keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Tutkimuksen tarkoitus

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kehittää yhteneväinen ja tasalaatuinen täydennyskoulutussuunnitelma Satakunnan ensivasteille.

Tutkimuksen toteuttajat

Tutkimuksen toteuttaja on Juuso Raitio. Tutkimus on osa ensihoidon kehittämisen ja johtamisen YAMK-opintojani Metropolia Ammattikorkeakoulussa. Tutkimus tehdään yhteistyössä Satakunnan sairaanhoitopiirin sekä Satakunnan pelastuslaitoksen kanssa ja tutkimusta ohjaa ja arvioi Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Tutkimusmenetelmät ja toimenpiteet

Tutkimus toteutetaan kyselytutkimuksena, joka on auki webropol-linkkinä kolmen viikon ajan. Kyselytutkimukseen vastaaminen kestää noin 5–10 minuuttia. Kyselyyn vastaamisella sinulla on mahdollisuus vaikuttaa kehitettävään täydennyskoulutussuunnitelmaan.

Tutkimuksen mahdolliset hyödyt

Tutkimuksesta on hyötyä täydennyskoulutussuunnitelman kehittämisessä, jossa otetaan huomioon kyselytutkimuksen vastaukset.

Kustannukset ja niiden korvaaminen

Tutkimukseen osallistuminen ei maksa teille mitään. Osallistumisesta ei myöskään makseta erillistä korvausta. Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista.

Tutkimustuloksista tiedottaminen

Tutkimus on opinnäytetyö, joka julkaistaan avoimesti Theseus-tietokannassa. Lopullinen valmis opinnäytetyö esitellään verkkoluennona ensivastetoimijoille.

Tutkimuksen päätyminen

Myös tutkimuksen suorittaja voi keskeyttää tutkimuksen, jos tutkittavalle tulee sairauden tai muun ulkopuolisen syyn takia vaikeuksia suorittaa tutkimus loppuun. Tällaisissa tapauksissa ensivastetoimijoille voidaan jakaa tieto kyselytutkimuksen tuloksista.

Lisätiedot

Pyydämme teitä tarvittaessa esittämään tutkimukseen liittyviä kysymyksiä tutkijalle/tutkimuksesta vastaavalle henkilölle.

Tutkijoiden yhteystiedot

Tutkija / opinnäytetyötekijä

Nimi: Juuso Raitio

Tutkimuksesta vastaa / opinnäytetyön ohjaaja

Titteli: Yliopettaja

Nimi: Iira Lankinen

Korkeakoulu / yksikkö: Metropolia ammattikorkeakoulu